

Christoph Heinrich Amthor

**Christoph. Henrici Amthor, Jur. & Polit. in Acad. Kilon. P. P. Epistola ad Virum
Excellentissimum, atqve Amplissimum, Dominum A. R. Philosophum
Celeberrimum, & reliq[ue] : Qua Catechetæ cujusdam Rostochiensis, aliorumqve
Superstitionis Patronorum ineptiæ summatim recensentur, ac latiori discussione
indignae demonstrantur**

Kiloni[i]: Literis Bartholdi Reutheri, [1710?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn869890239>

Druck Freier Zugang

102

a. B.

48. C. 4.

427.

Fa - 1092 (102.)

1. Mangel, de fili Rictorici V.T. librorum virtutibus et vitiis etc.
2. Stephanus, de usu aquae in eucharistia scilicet prima.
3. Martini, de celeberrimo, potentissimoque imperio romano - germanico in genere et in specie de imperatore Augustissimo.
4. Schultetus, de Davida Medo.
5. Kirchmeier, de Themistoce.
6. Heberer, de nihilo.
7. Anthor, epistola ad virum excellentissimum atq. amplissimum Fr. etc.
8. Andrii defensio necessaria adversus epistolam hyperapostolicam.
9. Otto, de flumine sabbatico.
10. Rollius Salomo a Septicimii crimine contra iniustam observationem Hallensis imputationem.
11. Goetze, de conuersis pontificiis.
12. Goetze, de coniugio eruditiorum.
13. Goetze, de liberalitate viduarum.
14. Goetze, Trinitarionum su. Inu. h. f. Unip. p. d. b. n. u. g. l. i. f. f. m. Cindus Pylagor.
15. Bawneister, Einigungsgründt.
16. Schmid, de 1. eucharistia mortuorum, 2. Altariis portatilibus etc.
17. Becher, de ~~re~~ monitis quibusdam ad nonnulla reuelationis recentius formata criteria.
18. Ribouius, de dissimulatione licita exemplis Scripturae sacrae comprobata spe Bachii de.
19. Sceptro e Juda et legislatore e medio peditum illius.
20. Martini, quod personae trinitatis non sint dicendae causae factae creationis.
21. Quistorp, de Christo legem et Prophetas non soluente sed implente. Matth. 5. 17.
22. Quistorp, de Christo legem et Prophetas non soluente sed implente. Matth. 5. comm. 17.
23. a Seelen, Myrte der Gerechtigkeit, quae in actis Apostolorum occurrunt.
24. Goedertlein, de peccato originali.
25. Zachariae, de peccato originali.
26. Schmid, rituale eucharistiae veteris ecclesiae.

- 27, Mayer, noua atque abominanda pietistiarum trinitas.
- 28, Walter, de nouo Atheismi et Vanitatis.
- 29, Manz, de Hattemistis.
- 30, Mitter, de notione Sapientiae sive Sapientiae.
- 31, Gefner, de oratore sacro.
- 32, a Windheim, de erroribus vulgi in libris sacris non probatis.
- 33, Hecker, de optimo genere Philosophorum.
- 34, Hecker, de eloquentiae genere.
- 35, Burgmann, de articulo de peccato.
- 36, Burgmann, de nomine Christiani huiusque origine et notione.
- 37, Engel, de existentiae conceptu.
- 38, Burgmann, num ~~q~~ sacrificia cruenta ante diluuium fuerint ignota?
- 39, Ctepinski, de iustificatione peccatoris coram Deo.
- 40, Burgmann, de statu hominis lapsi.
- 41, Sasse, de Christo et sacerdote et victima in omnium salutem.
- 42, Burgmann, de eo quod in indagando sensu mystico minimum est.
- 43, Carpow, de ieiuniis Sabbathicis ex antiquitate Hebraea.
- 44, Beecher, de monitis quibusdam ad nonnulla reuelationis recentius formata criteria.
- 45, Zachariae, de Christo $\pi\epsilon\sigma\sigma\omicron\tau\omicron\kappa\omega$ $\epsilon\kappa$ $\tau\omega$ $\nu\epsilon\kappa\omicron\upsilon$.

CHRISTOPH. HENRICI
AMTHOR,

Jur. & Polit. in Acad. Kilon. P. P.

EPISTOLA

ad

*Virum Excellentissimum, atque Amplis-
simum, Dominum*

A. R.

PHILOSOPHUM CELEBERRIMUM,
& reliq;

Qua Catechetæ cujusdam Rosto-
chiensis, aliorumque Superstitionis Patronorum
ineptiæ summam recensentur, ac latiori
discussione indignæ demonstrantur.

KILONI,

Literis Bartholdi Reutheri, Academ. Typogr.

Litteras, quas nuper ad me dedisti Vir Excellentissime, admodum mihi gratas fuisse, facile intelliges, ubi dulcedinem usus veteris inter amicos, eosq; non tucatos, renovati cogitabis. Nec enim de continuata amoris tui sinceritate dubitare sinit tenerum illud scribendi genus, animi interpres, quo me de valetudine statuque rerum mearum præsenti tam sollicitè percontaris. Idem & comprobat amica tua curiositas, qua petis, ut quicquid, dum præsenti munere fungor, prælo subjecerim, tecum communicarem; Quemadmodum & vicissim Philosophicorum tuorum mihi copiam facere non dubitasti. Sed ignosce, Vir Excellentissime, quod extremæ postulationis tuæ parti morem non gesserim, & quam juste excusationem affero, pro humanitate tua admitte. Pauca scilicet sunt, & præter aliquot Carmina, Programmata, Theses ac Disputationes, nulla fere, saltem accuratioris Philosophi oculis vix subjicienda, quæ typis mandare sustinuissem; Aliorum edoctus exemplo, quam male plerisque ætate ac eruditione nondum sat confirmatis, scriptitandi pruritus cedat, & quam imperfecti foetus evadere soleant, quos festinata inclarescendi cupido luci exposuit. Adde periculosissimam scribentium sortem, qua vel antiqua semper chorda oberrare, ac inveteratos Seculi errores intactos relinquare, vel hypocritarum & calumniatorum telis, infausto laboris proemio, nudos se dare tenentur: Qua de re, quid propria experientia compertum habeam, brevibus accipe.

pe. Biennium est, ex quo potiora Superstitionis, ejusque habitus ad vitam civilem, capita, in dissertationis formam redacta, ex officii ratione publico eruditorum subjeci examini. Statueram hic summo quasi digito materias attingere, quæ enarratius expositæ integrum volumen, idque non minimæ molis, conficere potuissent. Interim tamen non diffiteor, quod scapham aliquoties scapham dixerim, & subtilioris præsertim Superstitionis species, Cleri Pontificii astu excogitatas, aperto dicendi genere perstrinxerim. Hoc vero quam male habuerit iniquos nonnullos hæreticæ pravitatis inquisitores, dici non potest. Ac initio quidem mussiones pro armis erant, quibus, ut amici mihi referebant, insontem traducere, & si non Atheismi, saltem Indifferentismi apud Auditores suspectum reddere laborabant. Deinde ulterius grassata impudentia eosdem de me rumores apud externos etiam spargere non erubuit: Quicquid tentatura, ut inconsulta illa veri dicendi libido in me reprimeretur. Tandem, cum ne sic quidem profici animadverterent, ad publicam litis contestationem devenit: est, quam nuper demum, nescio quo fato, in se suscepit Carolus Arndius, Catecheticus Rostochiensis Professor Publicus: Vir, si quis alius, ad Philosophicas & Politicas Controversias tractandas longe ineptissimus. Prætextum dabant manes paterni, quorum violationem subinde crepabat: solum meum, eumque modestum à B. Josua Arndio dissensum, in crimine ponens. Hinc sacri furoris oestro percitus, aut si ad mentem Catechetæ nostri, plus nomine quam omine Caroli, loquendum, genuino genuina pietatis studio actus, in gratiam & usum genuinum Ministrorum Eccl. genuinorum, cæterorumque genuino fervore ac integritate integerrima præcellentium Doctorum, genuina eruditionis suæ specimina genuina, verissima, maximeque debita æstimatione, æstimantium, recentissimo recentissimorum temporum decursu paternum nomen publica vindicatione vindicavit, ac invisa illa Philosophia Amtheriane pro tradita Catechetica sua autoritate, ex cathedra iusto quodam examine examinavit: Examine ita instituto, ut iudicium, circa Superstitiones a me latum, distincto examine in distinctis quibusdam Sectionibus examinaverit, & distinctis Vindiciis, in distinctis quibusdam Sectionibus, paternum nomen, conatu, si non repido saltem lepido, infelici tamen eventu, vindicaverit. (a) Ego vero totus exhorrescebam, in tanta dictionis monstra incidens, quibus inusitata

(a) Confer hic Arndii vindicias. p. 8. 9. 25. 37.

tiora mihi unquam obvenisse non recordabar. Mox tamen firmato animo, cum absque Herculea clava prosterne posse animadverterem, mirabar merito, quod tanta tui fiducia virum occupasset, qui vix communi sensu scribere, multo minus Philosophico acumine ratiocinari edoctus esset. Hinc initio sane decreveram, ne indignationis quidem notam prodere, multo minus in arenam descendere, veritus, ne cordatoribus per adversarii impotentiam ad victoriam parum gloriosam grassatus vulerer. Sed vicit postea justus metus, ne silentio meo aucti in Arndio locisq; Spiritus majores adhuc molirentur ineptias, quibus eruditum orbem libenter tamen cariturum esse, non erat, quod dubitarem. Idque potissimum me induxit, ut publicis hisce literis, Vir Excellentissime, & Tibi & aliis crassiora saltem abortus Arndiani lineamenta depicta darem. Prima illorum ipsum exhibet Dissertationis præfamen; Ubi, postquam idiotarum more in solis auctoritatibus ac allegatis futuræ causæ quæcunque præsidium conquissiverat, solenni protestatione interposita deprecatur, ne quis ad Theologicas controversias se accessurum existimet; Mox tamen, hujus oblitus, elenchum errorum meorum promittit, maximam partem, ut legenti apparebit, heterodoxiarum accusatorum. Id ipsum vero quanta sinceritate præstiterit, Sectio Ima docet, extra quam an impudentius unquam ab alio mentitum fuerit nescio. Hoc scio, aut rabiem plus quam Alastoream Arndium hæc in me convitia eructantem tenuisse, aut stupiditatem Analphabeto vix condonandam. Quæ enim dementia, (ut paucas liceat ex ista quisquiliarum farragine dapes apponere) Lutheranis, Theologisq; nostratibus omnibus applicare, quæ superstitionis solis, aut fastuosæ paucorum iniquitati objeceram? Aut qua fronte Atheis libertatem omnimodam asseruisse dicor, qui tantum dissuadeo, ne statim miserorum illorum tristitia fata ferro flammisqve accelerentur? Ejusdem luti sunt objectiones de jure aggratiandi Magistratui in infinitum concessio, ablata imperanti de ipsa fide & formulis fidei NB. quascunque leges ferendi potestate, negata Diaboli in externis comparitione, novorum Conjugum consecratione ad meras superstitiones relata, & multa alia, quæ omnia tam aliena sunt a mea mente, quam judicii sanitas ab Arndiana. Condonanda tamen putarem, utpote me solum

ferientia

ferientia nisi & alia accederent in apertum veritatis rectæque rationis opprobrium dicta, quæ a Pedello potius sacri officii, quam Christi næ Catecheseos Professore, exspectare fas erat. Tale est assertum illud, post rejectionem meæ sententiæ ex necessitate antithesis Arndianæ certissimè secuturum: *Interna religionis nostra subesse Imperio Politico, h. e. superiorem vel Ecclesiam imperare posse qualis Religio suscipienda sit*, idque nemini liberum relinquendum esse. En oraculum, quo elegantius unquam nec ipse fortasse cacodæmon protulit. Dignum, quod Conringio aliisque ex mea parte stantibus innotescere debuisset, ut indifferentsi ignominiam quibusque dissentientibus a tanto viro intentatam potuissent de vitare. Nec vero crederem a Machiavellismo & apostasia procul abesse, qui supremæ tyrannidis, præsertim Pontificiæ, tam strenue suscipit patrocinium; Nisi in aperto esset summa hominis, tam in Politicis, quam moralibus & Theologicis, ignorantia, raro in his, quæ chartæ mandat, sibi ipsi constantis. Tædet proinde ineptiarum, quarum alias ex allegato Elencho plures adhuc in promptu haberem, ad 2dam nunc Sectionem deproperans. Ibi & in seqq. ulterius adhuc testaturus, quanta octavum præceptum reverentia protequatur, crimina Falsi, quinque numero, mihi imputat Catecheta noster dignissimus, cujus mendacia & absurditates per lineas numeranda forent. Et ne fortasse in seriis tantum styli ac ingenii sit citate laborare videretur, etiam nugæ quædam difficiliore interpretandæ erant. Mimosum exemplo, qui, ubi fabulam recte agere nequeunt, emboliis saltem placere conantur. Tantum vero abest, ut hanc Arndio invidiam laureolam, ut lectoris risui, quem omni movere nisu intendit, & meum in gratiam ejus adjungere promittam, utut latentem allusionum ac cavillationum *auspicias* indagare nullam potuerim. Quæ in Sectione 3ta & 4ta magna verborum, sed indigesta mole afferuntur, stomachum quidem, non bilem moverunt. Siquidem absurdum est, ac filio tantum, non patri optimo, imputandum, definitionem non agnoscere, quam tanquam utilem ipse antea commendaverat. Adhuc leviora sunt quæ pro existentia pacti cum Diabolo taciti in superstitionibus urget; Quamvis omnem virum supellecilem hic congestisse videatur. Ut scilicet ex ungue leo, & acutissimus Catecheta noster non solum *ut talis*, verum etiam,

... ut sic, (a) id est, tanquam Philosophus in vario scientiarum genere consumatissimus innotesceret. Tanta enim sunt, quæ pro sua thesi ex Celeberrimo Martino Delrio & Petro Goldschmid compilavit argumenta Theologica, moralia & juridica, ut ne propria quidem addenda censuerit. Me solum, qui in Capitonum illorum auctoritatem non compromiseram, tam parum movit asterrum istud *solidum solidissimis argumentis hætenus consolidatum*, adeoque & ulterius *consolidandum*, ut magis *pacti cum Diabolo taciti fictionem solidum solida Philosophia fundamentum* nullum habere, & *insolidæ Pseudo-Theologiæ insolidam larvam manere* contendam (a). Nec tamen hoc ipso novam in gratiam Diaboli excogitare Philosophiam animus est, qui mallem excogitare helleborum in gratiam insanix Arndianæ. Videat potius, ne monstrosis suis verborum & distinctionum novitatibus, quod famæ habet residuum, deturpet, cumque alii ex commiseratione nolint, se ipsum *de ponte dejiciat* penitus. Ita enim merito augurantur, qui inter cœtera curti intellectus Arndiani monumenta illam etiam divisionem notarunt, quæ pacta tacita vel scientium vel ignorantium esse dicuntur: Unde inferre non dubitat, pacta etiam quandoque præter actualem intentionem pangi. Tanta est hominis eruditio, ut, quod dupondii sciunt, pacta consensu solo constare, nesciat. Recte acturus si post sobria hæc philosophumena adscripsisset: Et hoc de meo. Vide nunc, Vir Excellentissime, quanta sit graculi in Musarum, & Catechetae nostri in Ictorum choro raucitas, quorum circulos audacter ingredi non verebatur, proverbii immemor: ne tutor ultra crepidas. Plerasque tamen hætenus allatas ineptias adhuc superant stæ Sectionis deliciae. Comprobandum enim erat, dementiæ viris eundo crescere, ac Arndianam disputationem tanto licentius insanire, quo magis ad finem vergeret. Enumeraveram in Dissertatione mea nonnullas Superstitionis mediatae & subtilis species, B. Josuæ Arndio, aliisque magnam partem prætervisas. Huc retuleram servile obsequium, quod in Ecclesia Ethnica & Pontificia imprimis superbus Clerus a Laicis depolcit: allegatis etiam Cap. 21. in fidem rei variis ex Jure Canonico textibus. Adjeceram, quod hodie a superstitione ejusmodi

(a) V. Arndii Vindic. p. 27.

(a) V. Arndii vindic. p. 21.

modi excessu abstinendum sit; Quamvis ceterum concederem, nulla facile excogitari posse amoris & honoris documenta, quibus longe majora non promereretur; Theologus nominis sui mensuram adimplens, Simili modo, admitta quidem circa Religionem laudabili simplicitate, rejeceram cum Heilbrunero, aliisque, stupidam fidem, quam vulgo Carbonariam vocant, ex fonte jamjam indicato profluentem. Et denique superstitiosum illorum zelum reprehenderam, qui instar Arndii nostri, quicquid ipsis incognitum, aut non receptum, tanquam hæreticum & periculosum damnant. Hæc omnia, quamvis adeo perspicuæ veritatis sint, ut a rusticorum etiam pædottibus capi queant, adversario tamen meo pro falsis & heterodoxis habentur. Inde secundum antithesin ab eo mihi oppositam aperte concludendum: Quod Laici Christiani omnes, haud secus ac Gentiles & Pontificii, Ecclesiæ Doctoribus cœcam & projectissimam obedientiam debeant. Quod bruta fide, omnique seposita ratiocinatione, in solis horum traditis acquiescendum sit; Quod simpliciores, aut turbulenti Doctores, recte agant, recentiorum asserta, vel in minimis a communi opinione recedentia, pro hæreticis declarando. Et quod tandem omnes, qui his ætati Sybillinis subscribere recusant, indifferenti Religioni sint addicti, imo in ipsum Atheismum proni. Hic autem scire vellem, quæ infernalis schola talem de Indifferentismo definitionem Simplicitate nostro tradidisset? Aut quibus per impia hæc dogmata, in publicum disseminata, placere voluerit? Laicis non poterit, utpote quorum hoc ipso col'a pristino jugo, per Lutherum excusso, denuo submittere conatur. Neque etiam Clericis, sive Christiana modestia ductis, sive ambitionis maligno spiritu in transversum actis. Illi conquerebantur de morum integritate superbis hujusmodi postulatis, a se longe alienis, temere suspecta reddita. His displicebunt divulgata, quæ inter secretiora Societatis reponenda fuissent. Ergo alios, saltem extra Ecclesiam Christianam, sibi quærat auditores & lectores necesse est, in quorum gratiam novum hoc Evangelium tam impudenter prædicet. In cæteris, quæ circa subtiliores Superstitiones à me recitatas monet, mitiorem aliquanto virgulam censoriam expertus sum, quod tamen miror. Potuisset enim popularis sui, Domini Niehendi exemplum hoc loco peropportune imitari. Quia iustarum catalogo nomen meum inferere ex uni a illa ratione

ratione non dubitavit, quod Cabbalam speculativam, tamquam rem.
non satis compertam, meris Superstitionibus annumerare noluerim.
Probabili indicio, huius generis hominibus solenne esse; etiam de
rebus supra illorum sphaeram positis finistre judicare; cum alias iniqui
non tulisset, quod rem simpliciter tamquam superstitionem damnare
noluerim, cuius intimiores recessus mihi perspectos non esse fateor.
Interea hic tamen in transitu notari velim, quanta sit adversariorum
meorum imprudentia; Qui, dum in calumniandi proposito contra
me placide satis conspirant, in modo tamen adeo discordes sunt, ut me,
mox Atheismi, mox Indifferentismi, mox Pietismi, insimulare conen-
tur: Vel hoc solo convicti, quod talia testimonia dixerint, qualia ob-
trectandi libido in buccam vel calamus videtur ingessisse. Quae post
haec usque ad finem sequuntur, non habent in se positam Graeciae sa-
lutem, suntque maximam partem, sicuti & reliqua, aliorum, quibuscum, si
vivi adessent & praesentes, gloriosius foret pugnare, quam cum Arndio.
Superest 6ta & ultima Sectio, verbis exigua, sed acumine ingens, ut
scilicet finis opus coronet. Fateor incitatum illam & vibrantem ora-
tionem, quam Catecheta noster ex aliis iterum de Crimine Falsi turpi-
tudine hic recitat, ummum in conscientia mea aculeum relicturam
fuisse, nisi exploratum haberem, ad me illam neutiquam spectare.
Quin & ab homine appositam esse, qui verae definitionis, de Crimine
Falsi tradendae, omnino ignarus fuit. Credat hoc, si mihi nolit saltem
Amicis, in quos nulla cadit fraudis suspicio, quosque, cum nuper absur-
das suas viandicias ex Cathedra declamaret, idem ipsi haut obscure pu-
blice objecisse, procul dubio adhuc recordabitur. Etiam si vero cre-
dam, Arndium manifestae ignorantiae pudore semel suffusum, crimi-
nis, quod importune toties crepaverat, definitionem postea rectius
didi ille, consultum tamen duco, exemplis rem illustrare; Cum plus
per casum quam descriptionum subsidia hebetiora ingenia soleant ad-
juvari. Suppeditavit illa adversarius ipse, alterum summa probabilitate
innixum, alterum adeo clarum, ut extra contradictionem omnem po-
si um maneant. Primum Crimen Falsi tunc admissum puto, cum nuper
Thrafo noster Dominorum Opponentium argumentis in angustias re-
ductus, magni cuiusdam Viri auctoritatem obtenderet: Proterve cau-
satus, hunc sibi criminationum & injuriarum, quas in me evomuerat,
autho-

authorem fuisse suaforemque. Ad vero nihil quam temerarium
commentum esse, dubitare non sinit pristina Viri illius sinceritas
ac moderatio, quam nunc totam in subdolum calumniandi
studium abiisse, solus Arndius non persuadebit. Alia enim, si
forte erraveram, in promptu erant remedia, eaque homine,
Christiano præsertim ac Theologo digniora, quam ut quis in
fratrem, ne quidem admonitum, inconsulto statim imperu,
Assassinorum & Sycophantarum instar grassaretur. Sicas saltem
ex insidiis in me vibraturus non fuisset, quem aperto Marte
dimicare, honestas jubebat ac religio. Tuncque nec me pu-
duisset, ab ingenuo & doctiori adversario in viam reduci: Qui
Deum, cordis scrutatorem, testor, quod Indifferentistarum, coe-
terorumque omnium id genus hominum diros errores abhorre-
am serio: Quodque Evangelicæ veritatis causam integram ser-
vare, & ipse pro modulo meo intendam unice: Paratus, si quid
huic vel levi indicio contrarium admiserim, id revocare protinus.
Sed tamen error prius ostendendus erit, idque cum Chri-
stiana modestia: Ut pateat, non ex canino allatrando studio,
& male sana in proximum rabie, sed pro veritate pugnari. Pen-
sitabam insuper, quam præceptis fuisset consilium, hominem ad
controversandum instigare, cujus conatus nec ipsi, nec autho-
ribus decori futuros esse, Arndianæ capacitatis concios fugere
non poterat. Quæ omnia, etsi allatæ excusationis falsitatem
arguant, nostrum tamen Catechetam turpitudini non eximunt,
qua sponte videri voluit in aliorum gratiam scripsisse: Sumto vo-
cabulo pro mercenaria parasitorum opera, utque vides, in signi-
ficatione huic loco quam maxime conveniente, nec adeo con-
torta, ut Arndio quondam in Sectione Dissertationis suæ 2da
factum. Alterum publicæ imposturæ specimen, idque luculen-
tissimum, nunc adderem, nisi scirem, Arndium hoc nomine ab
illis jam increpatum esse, quos istud Falsum proxime attigerat:
Quo contentus largior adversario meo invectivas, quas summo
hic jure in eum dirigere potuissem. Id enim debeo Viris Excel-
lentissimis, qui, singulari prorsus humanitate, certiores me
fecerunt, quam parum Arndiana ista in me molimina rati ha-
buissent.

B

buislent. Utinam & ipse horum, quorum collega vocari honor
ei contigit, laudatissimo exemplo disceret, quam decora sit ur-
bani-as, & quam male convenient eruditis rustica vel anilia-
morum & verborum genera. Utinam praesertim Celeberrimi
Fechtii, toties, intempestive licet, allegati monita, & hic
ponderasset diligentius, qui in Apparatu suo ad Epistol. Theo-
log. Sec. XVI. c. 8. de Prudent. Ecclesiast. p. 298. animi,
inquit, *facilitas atque moderatio in Ecclesia salutem ita
sapienter se dispensat: Ut, exoris controversis non
pro se sibi quilibet iudicandi decidendique potestatem su-
mat, sed, communicato aliis consilio, ipso multorum
consensu errorum confundat. Ut errantem praecipiti
condemnatione, aut investivis ab humanitate alienis,
quem poterat mansuetudine corrigere, non acrius irriter.
Ut non quemlibet in re leviori dissensum hereleos male-
ficio traducat - - Ut in refutandis sive voce sive
scripto adversariis ab affectibus sibi temperet, nec serias
disputationes in criminationes Christiano nomine indignas
convertat. Ut denique commendatam tantopere a Chri-
sto caritatem, ut unicam actionum suarum regulam, u-
bique adoret. Sed quid juvant consilia, licet pro saluber-
rimis agnita, ubi furor & malignitas quasi naturalis inter-
iora animi obsidet? Agnoscat hoc idem Author Excellentis-
simus, dum pag. mox sequenti 300. verissimo iudicio: Sc-
lum ait, hodie moderationis inane nomen retinemus, rem
ipsam amisimus. Quisque in adversarios non totis sem-
per buccis debachatur, quisque iis hereleon plaustra &
flagitiorum quandam farraginem non impropere, quis-
que quemlibet quomodolibet a nobis dissentientem non ut
scelus & Diaboli mancipium adorcum condemnat, quisque
non in propria Ecclesia viscera sevit, nec vel fratrum
suorum testos antea navos denudat, vel novos ex quo-
libet*

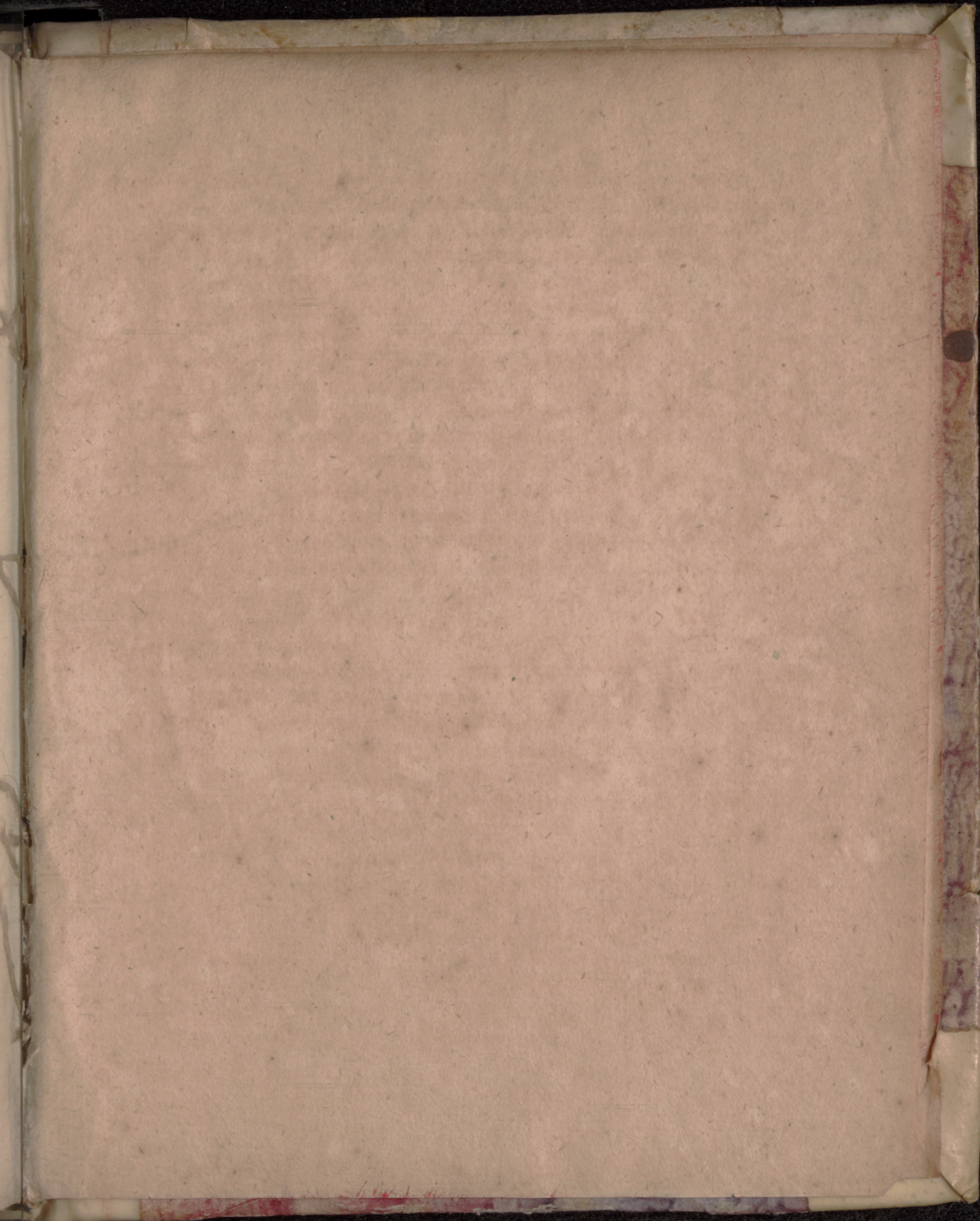
libet verbulo accurato artificio errores fabricat, is scilicet Theologi nomen non meretur. En Arndium nostrum cum Coryphaeis pariter ac Triariis, integraque cohorte sua, graphice descriptum: Qui ceterum, si ab hujusmodi acerbitate sibi temperasset, civilitate inferiorem me nunquam fuisse habiturus. Nunc si quid sibi fortè durius dictum existimet, iusto id imputet dolori, quem injuriosis suis criminationibus provocaverat. Imposterum tamen scriptis hujusmodi gravem ipsi me vix unquam futurum spondeo: Quicquid etiam ad me lacerandum fecerit ulterius. Exceptus esto casus, si eum & moribus correctum, & judicio excultiore deprehendero. Prius vix est quod expectem, cum pilum facilius sit quam animum mutare. Posterius fortasse qualitercunque sperare potest, modo unum adhuc vel alterum lustrum idoneis in philosophia rationali, morali & civili fundamentis jaciendis insumere velit: Quorum imprimis defectu eum adhuc laborare, non solum dissertatio quam nunc perlustravi, verum & cetera scripta quæ edidit, satis testantur. Quin & si dehinc alii post Arndium tam insulse mecum egerint, non chartas, sed consuetos illos cuneos opponere, decrevi, quibus scelesti injuriantium & Syllographorum conatus in Republica solent cohiberi. Nec enim iustum est, ut, cum ceteras injurias legitime vindicare sit permissum, solus hæreticum furor in impunem calumniandi licentiam abeat: Quia plus sæpe exultationi & fortunæ nostræ, quam atrocissimis alius generis injuriis detrahi in aprico est. Interim spero, fore ut nunquam ad ingrata hæc remedia confugiendi necessitas mihi imponatur; Cum sciam, Philosophos pariter ac Theologos Celeberrimos, eosque etiam Rostochienses Arndianum istum procedendi modum, magnopere jam improbasse. Quorum in me æquitatem, ut gratissima veneror mente, ita & vicissim promitto, quod non habituri sint unquam ad monita asperum, si forte dignati fuerint, ea quæ in scriptis meis dubiæ veritatis invenerint, placidè mecum communicare.

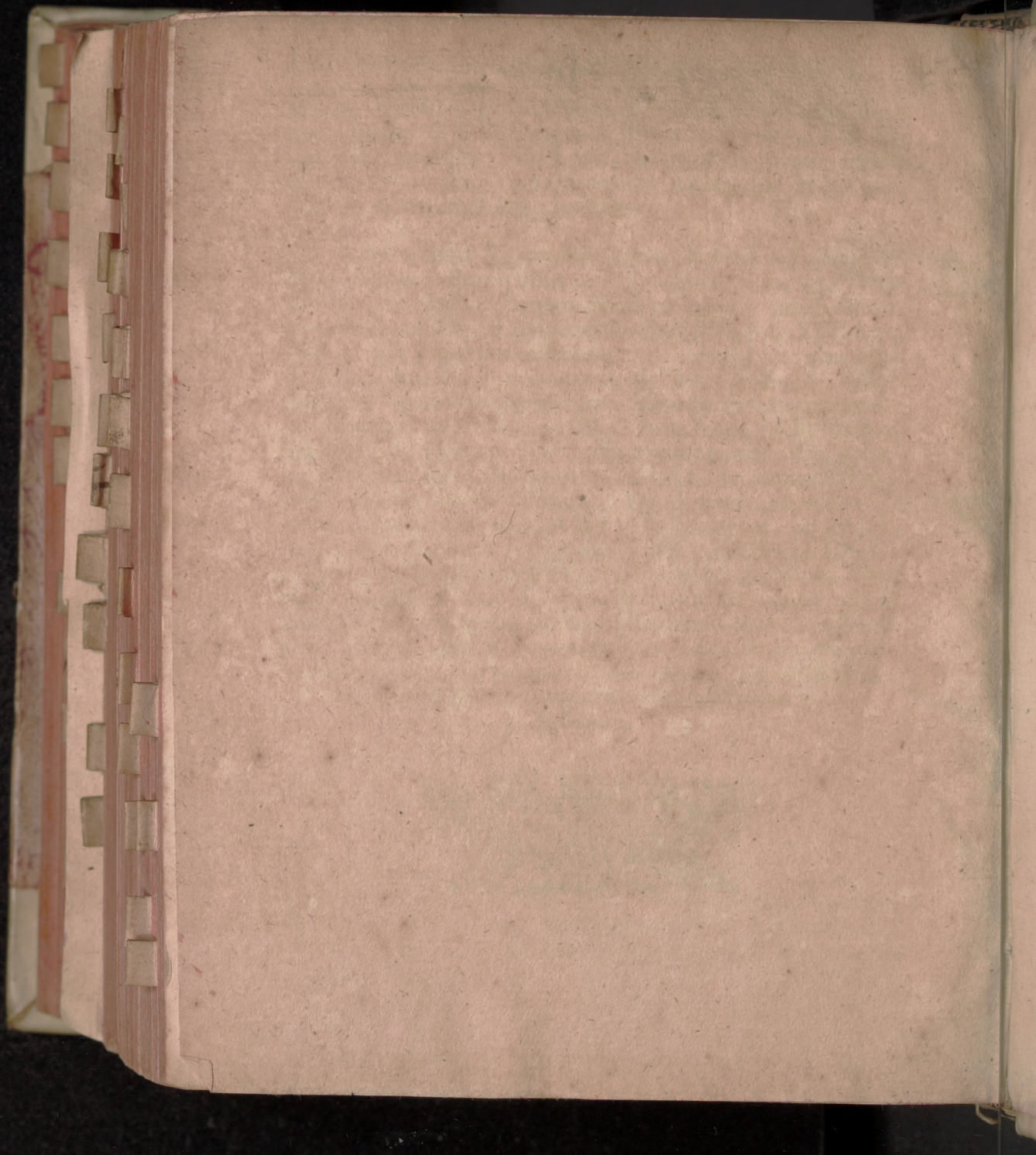
B z

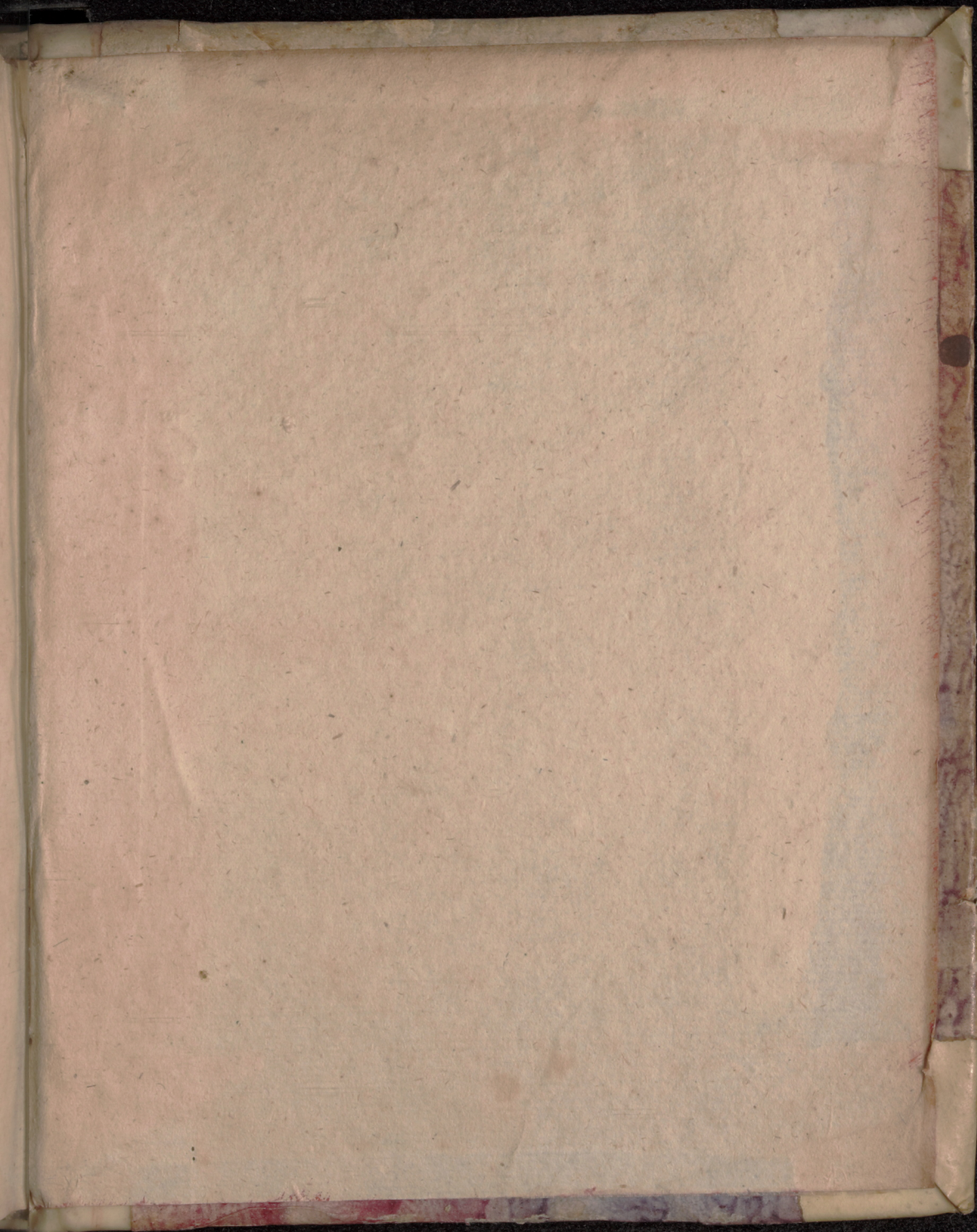
Hæc

Hæc erant, Vir Excellentissime, de controversia, cui
invitus implicor, generatim exponenda. Strictius enim in
singula inquirere, & prolixam contra adversarium refutatio-
nem conscribere, operæ pretium non fuisset: Ut ex allatis
rerum testimoniis abunde colliges. Nemo interim de singu-
lis hujus litis partibus subactius magis, quàm Tu, judicabit:
Qvi olim ipse in Theologorum castris diligentissime versa-
tus, omniqve solidæ eruditionis apparatu instructus es. Et
hæc potissimum causa fuit, juncta amicitia ratione, quod
præsentem Tibi inscribere Epistolam sustinuerim; Cujus ma-
teriam, allatis nonnullis, quæ hic reticui, tunc prosequar
ulterius, cum de omnibus coram inter nos conferre licue-
rit: Quod brevi futurum spero. Interim cura, ut valeas,
meqve amare perge. Dabam ex musæo, pridie Kalend.
April. MDCCX.

exemplum similis blasphemiae, sed obscurius, cognitum, est *Martini Steinbachii*, vinarii Seleisense Spiritum S. incarnatum, blasphemè venditatio *Zwingeri* Volum. 5. Theatri lib. 4. f. 1328.

tem *Hieraci* & *Melchisedecianis* facias? quorum *Epiphania* hæresi LV. & LXVII. hæc infederat Scripturam digito monstrare *Spiritum sanctum* Melchisedechum enim Spiritum S. fuisse. Cui ulatur etiam *autor questionum V. & N. T.* inter qu. 109. At pridem proscripsit hanc sententia, hæresibusque annumeravit. Confer *Mundi Opificio* cap. 4. ubi contra recens Melchisedecianum disputat. Non aliam ab ea attentionem tulit *Job. Valentinus Gentilis*, in *λόγος* al incarnatum docens, cum & *λόγος* & Spiritus idemque sit, *Deum nempe creavisse in latitudinem quendam excellentissimum*; qui postea in plenitudo incarnatus est. Vide *Sandium* p. 26. Bibliothecarum. Quod perplacet nupero auctori *Unitatis Tombeau du Socinianisme* c. 8. p. 25. Quæ etenim *nos* & *Arianos* pia disputavit & obtinuit Andicta putent Patroni hujus delirii.

istrum hoc blasphemiae de Spiritus S. incarnatione à fanaticis revocatum perdomemus de tempus est.

ur nempe isthæc sententia (1) scopo ac fini unquare Deus Humanæ uniri debuerit naturæ carne, qui est perfecta redemptio & liberatio humani à peccato, morte tyrannide Satisfaction perfectumque sacrificium Divinæ um pro omnium hominum peccatis. Nam factus est, quia *nullus debuit satisfacere nisi homo*

b

mo

the scale towards document

